

Haur eta Gazte Literatura

Hizkimilikiliklik!

Iñaki Arranz

Irudiak: Inma Mendiola

Ibaizabal, 2013

Gozokhizkiak

LIBURU BITXI honen izenburutik bertatik igartzen da hitzekin jolasteko gogoia. *Hizkimilikiliklik!* dugu liburu honen izenburua, eta hizkiekin eginiko 28 jolas ageri zaizkigu orrietan barna. Horrela, irakurleak, “b” letraz hasitako hitzez osatu den istorioa aurki dezake (“Behin batean... Beñat Bengoa Bergaretxe basozaina bazihoan bakar-bakarrrik basoan barrena...”), izen-abizenak letra berberekin dituzten pertsonaiak poema batean (Luzia Azilu, Garazi Garzia, Itziar Arizti...) edo “a” bokala, eta besterik ez, erabiliz egindako ipuina (“Amama zaharrak laranja atalak, banana azalak, patata kaskarrak, sagar garratzak... danak nahas-mahas, askara daramatza. Antzara aldra bat...”).

Irakurleak atal bakoitzean jolas bana topatuko du, batzuetan irakurlearen konplizitatea edo inplikazioa bilatzen duena (desagertutakoa bilatzeko, esaterako), eta beste batzuetan harridura edota irribarrea.

Liburu bitxia Iñaki Arranzen hau, bitxia eta landua, irakurlearengan hizkuntzarekin jolasteko gonbitea eragiten duena; idazleak sorturikoen parekoak bururatuko al zaizkio!, edo nondik aterako zaigu hurrengo atalean?. Eta, egia esan, 28 letra direnez alfabetoan (alfabetoa azaltzeko ere bada kapitulu edo atal bat), 28 dira liburu osatzen duten atalak. Batzuk nahiko laburrak, hasierako poematxo bezala, baina beste batzuetan proposaturiko jolasak istorio baterako baino, bost istoriotarako ematen du; “Denok zer edo zer faltan” kasuan bezala. Honetan ipuin berbera kontatzen zaigu baina bost bider, eta bakoitzean bokal bat falta delarik kontakizunean, horrela lehenengoan “u” letra gabe kontatzen zaigu neskaxa gazte baten istorioa askara bidean desagertu zena kontakizalearen ondotik pasa eta gero; segidan “o” letra gabe, “i”, “e” eta azkenik “a” gabe kontatuko zaigu neskaxaren desagertzea, horretarako idazleak aldaketa txiki batzuk egin behar baditu ere.

Hizkimilikiliklik! liburu guztiz berezia dugu euskal letretan eta narratibatik duen bezala poesiatik ere badu; are gehiago, nik uste kontakizunak bata bestearen ondoren irakurri beharrean pikatzen, pintxoak bezala, apurka irentsi edo irakurri behar ditugula, bakoitzaren jolasarekin, egileak proposatzen duen jolas horretan partaide izanez.

Arlo gastronomikora ekarriz, 28 gozokiz osaturiko lana dela esan genezake, eta alde horretatik, gozokiak bezala, hauek ere banan-banan, disfrutatuz, hartu beharreko atalak direla. Amaieran irakurleak berak gozoki berri batzuk sortzeko nahiko “errezeta” izango dituelakoan... edo, gutxienez, gozokhizkiak! ■

Xabier Etxaniz Erle

Saio osatu gabea

TRANSIZIOA aztertua da saio labur honetan. Zenbaitek espainiar demokraziara iraganbidea eredutzat jo zuten. Aldiz, frankismotik demokraziarako aldaketa garaian ez zela behar bezalako justiziarik egin, dio saiogileak. Trantsizioa tabu dela dio ere bai, egungo Espainia ulertzeko ideia adigaitza.

Justizia bilatzeko hizkuntza berealdiko lanabestzat jotzen du egileak, poesiara jotzeko beharra aldarrikatzen du. Ordea, trantsizioaz ezer gutxi idatzi da justizia poetikoaren ikuspuntutik, Gabriel Aresti—*Zuzenbide debekatua* poemari esker—da salbuespen bakarra.

Trantsizioa ez ei zen 1975ean hasi, Franco hil eta gero, espainiarrek sinestarazi nahi izan duten bezala. Trantsizioa 1960an hasi zen, ETArekin sorrerarekin, Arestik 1691n idatzitako *Zuzenbide Debekatuaren* garaian edota Zamorako kartzelan sartu zituzten apaizen erreboltarekin. Hala ere, frankismoa eraitsi zuten belaunaldi haien borrokaren kontakizuna ez da behar bezala idatzi. Amnistiaren bidez irabazi zuten askatasuna, baina justizia egin gabe. Are, zapalduet eta zapaltzaileei justizia bera “ezarri” zitzaion. Frankistak amnistiatu izan ziren, euren krimenak epaituak eta zigortuak izan gabe.

Berrogeita hamar urte joan dira. Artean gauzatu ez den justizia egin behar dugu, baldin eta justiziaren balantza orekatzea lortuko badugu. Egileak trantsizio hura birplanteatu beharra ikusten du, iraganean gertatutakoaren errelatoa eta bizitakoaren araberako “kritika edo autokritika politikoa” egin ahal izateko. Saioak egungo garairainoko bidea aztertu du, baina iragan berriko hainbat “gertakari” politikoetan sakondu gabe. Nik “autokritika” antzeman diot eskas saioari, baita bigarren trantsizioa gauzatzeko jarraibideak eskaintzea ere. Saio politikoaz gain soziologikoa egitea eskertuko nioke egileari, arazoa politikatik baino ikuspegi soziokulturaletik aztertzea.

Saio honen segidakoaren aiduru geratzen naiz. ■

Mikel Asurmendi

Justizia Interditaren Poetika

Fito Rodriguez

Utriusque Vasconiae, 2013